

TISKOVÁ ZPRÁVA

Osmý díl edice Film a dějiny se věnuje válečné propagandě

Ústav pro studium totalitních režimů vydal ve spolupráci s nakladatelstvím Casablanca již osmé pokračování ediční řady Film a dějiny. Kolektivní monografie **Film a dějiny 8. Válka** cílí především na problematiku filmové válečné propagandy. Zatímco na Západě se jedná o dlouhodobě zkoumané téma, u nás mu (filmoví) historici zatím nikdy nevěnovali srovnatelnou pozornost.

„Hlavním tématem naší knihy je česká a slovenská filmová propaganda za 2. světové války. Naše kulturní, politická a válečná zkušenost z let 1939–1945 se samozřejmě od britské nebo americké hodně liší,“ říká editor řady Film a dějiny historik Petr Kopal. Obsah 500stránkové publikace je členěn do dvou hlavních oddílů: Válka a film: (nejen) válečný film a Češi a Slováci za války: film, stát a propaganda, (nejen) 1939–1945. Druhý oddíl pak ještě sestává ze dvou částí: Film (a rozhlas) ve válce a Válka ve filmu. *„V tuzemské kinematografii v letech 1945/48 až 1989 byla válečná tematika vskutku významným a protežovaným tématem. Počet celovečerních hraných filmů dějově zasazených do období 2. světové války, které byly u nás natočeny v době komunistického režimu, se blíží k devadesáti. Hned dva z těchto snímků byly dokonce oceněny Oscarem: Obchod na korze a Ostře sledované vlaky. Ale zajímavé jsou i další snímky – Muži bez křídel, Daleká cesta, Vyšší princip, Smrt si říká Engelchen, Ať žije republika, Kočár do Vídně nebo Nebeští jezdci. Jedná se zkrátka o fenomén, jenž má svou nespornou kvantitu i kvalitu,“* dodává Petr Kopal z Ústavu pro studium totalitních režimů.

První oddíl knihy se zaměřuje na širší kontext, především tedy na vymezení vztahu války a filmu. V úvodní kapitole se **Petr Kopal** zabývá rozbořem charakteristických „efektů, znaků a žánrů“ a na základě jejich rozboru konstatuje blízkost válečného a katastrofického filmu, jakož i historického eposu. **Martin Kaňuch** zase objasňuje roli komparzu a davových scén ve filmech jako nezbytné žánrové složky. Kapitola **Tomáše Hály** přináší důkladný přehled sovětských a ruských filmů s tématem Velké vlastenecké války a **Václav Žák** uzavírá první část knihy případovou studií o čtyřdílné filmové epopeji Vojáci svobody.

Další část kolektivní monografie **Film a dějiny 8. Válka** se zabývá především filmovou produkcí za protektorátu a Slovenského státu. **Jaroslav Pinkas** srovnává příklady nejen protektorátní a nacistické angažované filmové produkce, ale i stalinistické či prvorepublikové, přičemž hlavními tématy komparace jsou oslava práce a potlačení role jedince, tedy akcentování kolektivismu. Rozborem dalších, tentokrát i původních idejí protektorátní filmové propagandy, předkládající jakýsi „nový národní program, přizpůsobený ovšem novým podmínkám okupovaného státu“, navazuje na Pinkasovu kapitolu **Jakub Machek**. **Tereza Czesany Dvořáková** ve svém příspěvku seznamuje čtenáře s Wilhelmem „Willym“ Söhnelem, vlivným mužem protektorátní kinematografie. Bratislavská filmová historička **Petra Hanáková** se zase zabývá filmem jako „zbraní“, jež nechyběla v arzenálu slovenských vojáků bojujících na východní frontě. **Adriana Kičková** následně přibližuje vznik a monopolní působení slovenské osvětové instituce zacílené na školní mládež – Ústavu pre školský a osvetový film, krátce Školfilmu. A **Tomáš Vlček** připomíná další „pevnou součást hráze míru a socialismu“ jakou byl takzvaný rozhlas po drátě.

Problematiku války ve filmu otevírá kapitola **Petra Kopala** nejen s detailním rozbořením filmu *Atentát* z roku 1964, ale i snahou definovat pseudožánr hraného filmu o protektorátu. Analýzu a interpretaci „nostalgických prvků“ v celovečerním debutu režiséra Jiřího Menzela *Ostře sledované vlaky* (1966), jakož i ve stejnojmenné předloze Bohumila Hrabala, předkládá **Luboš Ptáček**. Další kapitoly, jejichž autory jsou **Milan Cyroň**, **Daniel Růžička** a **Eva Filová**, mají společné téma, a sice filmové a televizní reprezentace Slovenského národního povstání.

„Ediční řada Film a dějiny se nezabývá primárně dějinami československé kinematografie ani recenzováním konkrétních filmových titulů natočených v letech 1939–1989. Projekt se prostřednictvím výstupů – knih, konferencí a seminářů – zaměřuje především na výzkum komunistické a nacistické politické propagandy šířené prostřednictvím filmu, respektive televize, ale i dalších mediálních platforem,“ říká historik Petr Kopal z Ústavu pro studium totalitních režimů. V rámci projektu *Film a dějiny* vyšly už například díly *Normalizace*, *Adolf Hitler a ti druzí*, *Perestrojka/přestavba*, *Propaganda* či *Politická kamera – film a stalinismus*. V plánu je pak devátý a desátý díl pod názvy *Bezpečnost (SNB a StB)* a *Hrozba (obraz nepřítele)*.